

El Montseny diu adeu a un enginyer enamorat dels arbres

OSCAR FARRERONS VIDAL

Montseny was born to an engineer who fell in love with the trees

El 6 de gener de 2025 va morir Josep Maria Vives de Quadras, qui va ser vicepresident de l'associació Amics del Montseny durant molt de temps. En Josep Maria va esdevenir un dels grans organitzadors de la gimcana dels arbres «Joan Varderí» que gestionem des de l'associació. Juntament amb la seva dona, la Maria Lluïsa Xiol, que també era secretària de l'associació, va participar en molts dels actes d'Amics del Montseny: les festes d'entrega dels premis de poesia del Montseny, les excursions, i a la vegada va participar com autor en quatre ocasions en les Monografies del Montseny. Va ser cap del Servei de Protecció dels Vegetals de Catalunya durant 27 anys, i ha estat considerat la màxima autoritat acadèmica a Espanya en l'àmbit de la sanitat vegetal. En aquest article se'l recorda per la seva capacitat de treball i resolutiva en els temes de funcionament de la Junta de l'associació, però sobretot per la seva qualitat humana.

Paules Clau: Vives, sanitat vegetal, arbres, enginyeria agrònoma.

On January 6, 2025, Josep Maria Vives de Quadras, who was vice-president of the Amics del Montseny association for a long time, died. Josep Maria was one of the great organizers of the «Joan Varderí» tree gymkhana that we manage from the association. Together with his wife, Maria Lluïsa Xiol, who was also the secretary of the association, he participated in many of the events of Amics del Montseny: the Montseny poetry award ceremonies, the excursions, and at the same time he participated as an author on four occasions in the Montseny Monographs. He was head of the Plant Protection Service of Catalonia for 27 years, and has been considered the highest academic authority in Spain in the field of plant health. In this article, he is remembered for his working capacity and decisiveness in the issues of the functioning of the association's Board, but above all for his human quality.

Keywords: Vives, plant health, trees, agronomic engineering.

El 6 de gener de 2025 va morir Josep Maria Vives de Quadras a l'edat de 87 anys. En Josep Maria va ser vicepresident de l'associació Amics del Montseny durant molt de temps, càrrec en el que el va succeir l'Agustí Vulart. La seva dona, la Maria Lluïsa Xiol va estar sempre al seu costat, i també va ser membre de la Junta de l'associació, en qualitat de secretària. En Josep Maria Vives va ser un dels grans organitzadors de la gimcana dels arbres «Joan Varderí» que tirem endavant des de l'associació (i que al 2025 complirà la seva 23a edició).

En Vives (a la dreta de la imatge, amb barret i bastó), a la excursió a l'entorn de Viladrau, conversant amb Josep Maria Panareda. (Foto associació Amics del Montseny, agost 2016).

Vaig conèixer a Josep Maria Vives al 2018, quan vaig entrar a formar part de la junta de l'associació Amics del Montseny. Allà tothom l'anomenava com «sr. Vives» o «Vives», de manera que, si m'ho permeteu, aquí el continuaré anomenant Vives. En Vives havia nascut al 1937 a Barcelona. Es va casar amb la Maria Lluïsa l'any 1965, va tenir tres fills: en Jordi, la Núria i l'Anna, i sis nets: en Joan, en Marc, en Ferran, la Maria, en Pol, i l'Alícia. En Vives era agrònom de professió, es va llicenciar primer com a enginyer tècnic agrícola a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona i, posteriorment, a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Agrònoms de Madrid. No us puc parlar molt de la seva vida personal perquè, tal com us he explicat, jo el vaig conèixer a partir de l'associació, igual com els altres membres de l'actual junta. Respecte a la seva vida professional cal destacar que sempre va ser una persona molt treballadora i estimada. La Nuria Saguer va publicar una necrològica al diari *Avui* (7 de gener), en que

destacava que va ser cap del Servei de Protecció dels Vegetals de Catalunya des de l'any 1980 fins a la jubilació, el 2007. En aquesta necrològica es posava en rellevància les seves fites professionals més destacades, com la creació de les Agrupacions de Defensa Vegetal, i l'impuls que va donar a les Estacions d'Avisos i el Laboratori de Diagnòstic. Sota la seva direcció, es van afrontar amb èxit focus de plagues de quarantena, i va liderar projectes europeus amb França, la República Txeca i Eslovènia. Va ser president de la Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) del 2009 al 2016. I també va exercir de vicepresident de l'associació d'Amics dels Jardins, a més de ser membre de la Institució Catalana d'Història Natural.

Tornant al Vives de l'associació Amics del Montseny, l'Agustí Vulart, l'actual vicepresident, recorda que en Vives sempre va tenir les portes de la seva casa barcelonina de Rambla Catalunya oberta per a les juntes i altres actes de l'associació. L'Agustí també m'ha explicat que una vegada varen fer una visita can Vives de Seva, i tothom va quedar molt impressionat perquè a un saló de la casa varen veure el cap dissecat d'un llop, que havia estat caçat al Montseny. En Vives també va mostrar per l'ocasió un llibre on algun dels seus avantpassats havia anat anotant l'any, la localització i les espècies dels arbres plantats al seu excels jardí. Amb aquests avantpassats, com no podia néixer un Vives enamorat dels arbres!

Reunió de la Junta de l'Associació d'Amics del Montseny a Can Sià de Viladrau, el desembre de 2018. Drets d'esquerra a dreta: Xavier Jordi Majem, Josep Maria Vives, Oscar Farrerons, Xavier Framis i Agustí Vulart. Asseguts, d'esquerra a dreta: Maria Lluïsa Xiol, Arola Campañà, Joan Campañà, Josep Mataró i Xavier Cateura. (Foto associació Amics del Montseny).

Jo recordo que en Vives era un home que quan sorgia algun problema de permisos per les activitats que s'organitzaven, o era necessari parlar amb algú de les administracions públiques, ell sempre sortia voluntari per encarar el problema i resoldre'l. En Vives i en Joan Campañà (que va ser president d'honor de l'associació fins a la seva mort l'any 2020) formaven una gran parella, homes decidits i trempats, en que emmirallàvem els que començàvem aleshores a la junta de l'associació per saber com procedir. Gràcies als seus grans coneixements professionals, en Vives va ser la persona adequada per iniciar i consolidar la gimcana dels arbres «Joan Varderi». Sota el seu mestratge, dos generacions de montsenyencs vam aprendre molt sobre els arbres que es poden trobar a Viladrau, i va saber transmetre al relleu a Anna Àvila, Ferran Rodà, Jordi Boadas, Enric Capdevila i Isabel Domingo, per continuar organitzant la gimcana. En Vives, a més de ser un referent de l'àmbit de la sanitat vegetal a Catalunya i a l'Estat espanyol, va comunicar l'amor per la biodiversitat, el medi ambient i els arbres, a tothom que va tenir la sort de poder conviure amb ell. En donem constància, recordant-lo a ell i en Campañà seient plàcidament veient com els participants de la gimcana dels arbres recullen els seus premis.

En Vives i en Campañà asseguts, mirant com els participants en la gimcana dels arbres de 2019 recullen el seu premi. (Foto O. Farrerons, agost 2019).

En Josep Maria Vives també va col·laborar, com autor en quatre ocasions, en la publicació de les Monografies del Montseny. Al 1996 va escriure l'article «Arbres monumentals i singulars del Montseny» al volum 11 de les Monografies; al 1999 «Arbres exòtics del Montseny» al volum 14; al 2003 «Plagues d'insectes que afecten els arbres del Montseny» al volum

18; i al 2014 va escriure «30 anys després del foc del 1983» al volum 29. Si llegiu els seus articles, com he tornat a fer jo ara en motiu del seu traspàs, podreu gaudir de la seva saviesa, però també de la seva prosa senzilla i explicativa. En l'article del volum 11, els arbres monumentals del Montseny apareixen ordenats de manera enginyeril, amb totes les seves dades i característiques especials, però d'entre les explicacions pot aparèixer alguna nota personal, com quan escriu referent al llorer bord: *«L'autor d'aquest article va tenir, als anys 50, l'oportunitat inoblidable d'acompanyar l'il·lustre botànic Pius Font i Quer, en diverses excursions per localitzar exemplars d'aquesta espècie al Montseny»*. Us imagineu, en Vives i en Font i Quer buscant exemplars de llorer bord a la vall de la Tordera? caminant junts entre Riudeteix i el sot de les Lloredes! L'article va acompanyat de fotografies dels principals arbres, com per exemple del castanyer Gros d'en Cuc, on apareixen dues nenes, que apostaria que són les seves filles.

En l'article del volum 14 de Monografies del Montseny en Vives ens explica que les espècies arbòries exòtiques del Montseny les podem trobar tant en parcs i jardins com en repoblacions forestals. En l'article són descrits en detall els jardins del Roquer (Arbúcies), Masjoan (Espinelles), el Noguer i ca l'Herbolari (Viladrau), i el Sors (Seva). També apareixen el plataner de la Llibertat de la plaça de la Vila d'Arbúcies i les sequoies gegants de can Casades (vall de Santa Fe). L'article acaba amb una taula dels arbres exòtics del Montseny declarats monumentals (amb indicació de nom popular, nom científic, municipi i ordre de declaració de cada exemplar), i dues taules complementàries, una de coníferes i una de planifolis amb els arbres exòtics del Montseny de mides destacables.

En l'article del volum 18 de Monografies diria que trobem el Vives més professional, perquè és un article que parla d'una matèria de la que, com ja s'ha vist abans, era la màxima autoritat acadèmica a Espanya. Al text apareixen les plagues d'insectes que afecten els arbres del Montseny, i també els fenòmens meteorològics adversos als arbres, que afavoreixen aquestes plagues. Hi trobem descrits lepidòpters i coleòpters defoliadors, insectes perforadors, buprèstids, cerambícids, insectes xucladors, curculiònids, i insectes formadors d'agalles. I també es descriu la lluita contra cada un d'aquests insectes.

L'article del volum 29 de Monografies en Vives ens explica el seguiment que es va portar a terme de la recuperació del bosc en una de les zones afectades per l'incendi del juliol del 1983, en el que cremaren 1.650 hectàrees dels termes municipals de Taradell, Seva, Sant Julià de Vilatorrada i Viladrau. M'agrada molt com està plantejat aquest article, de forma clara i concisa, primer descrivint geogràficament i climatològicament la

zona boscosa, explicant com va ser el foc, els efectes que va tenir, i les estratègies que es van seguir per la recuperació del bosc. Com van renéixer les espècies arbòries rebrotadores i com van sorgir les espècies arbòries germinadores. I finalment les actuacions portades a terme, els plans tècnics de gestió, i les noves mesures contra el foc. Ben escrit, clar i precís.

En Vives el dia de la celebració del seu 85è aniversari, el 15 de febrer de 2022.
(Arxiu família Vives Xiol).

Una altra de les activitats que porta a terme a l'associació Amics del Montseny és l'excursió per llocs d'especial vàlua del parc natural i entorns. En aquestes sortides, en Vives i la seva dona Maria Lluïsa no solien faltar mai. Recordo haver anat a algunes d'aquestes excursions, i coincidir sempre amb en Josep Maria Vives, com la que va tenir lloc als voltants de Viladrau, al 2016, amb explicacions de Josep Maria Panareda; la que es va portar a terme a Tona al 2017, comandada per mossèn Pladevall; la que va organitzar l'Agustí Vulart per Hostalric i Breda, al 2018; i la pujada al castell de Montsoriu, al 2021. En totes les passejades, la presència d'en Vives, sempre era molt agraïda, perquè a més de suposar una afegit intel·lectual a l'excursió, en Josep Maria, igual com la seva dona, era un excel·lent conversador. De totes les sortides, recordo especialment la que vàrem fer per Seva, a l'entorn del pont d'en Gatus i la conca del riu Gurri. Tot i que, he oblidat perquè, en Vives no ens va poder acompanyar, sí que ens va oferir de passar per casa seva a l'acabar, a can Vives, per oferir-nos una visita comentada del seu jardí.

El dia 9 de gener vàrem anar al tanatori de les Corts a donar l'últim adeu a en Vives. La sala de vetlla i els passadissos adjacents estaven atapeïts, i a la cerimònia l'oratori era ple a vessar, com no podia ser d'altre manera per un home que va viure plenament la vida i ens va ensenyar i donar tant. Potser és adient acabar aquest article amb la poesia de Salvador Espriu que acompanyava el recordatori que la família Vives Xiol va repartir entre els assistents:

*Car tu ets home, vella mida de totes les coses,
i cercaràs en va una més alta dignitat
arreu del món que miren i comprenen els ulls.
I quan arribis a la porta de la teva nit,
en acabar el camí que no té retorn,
sàpigues dir tan sols:
«Gràcies per haver viscut»*

Vives, els teus companys de la Junta de l'associació Amics del Montseny no t'oblidarem.

Al jardí de can Vives de Seva, amb els seus fills Jordi i Núria, i el seu net Joan.
(Arxiu família Vives Xiol).